

GOZO

– fascinerende & gudesluk

Gozo er den største ø i Maltas skærgård og en sagnomspunden lille verden for sig. Med mere end 7.000 år gammel kultur og uberørt natur er det også et sted, der endnu er uspoleret af turismen. Og så spiser man godt på den lille middelhavso ...

Middelhavets bedst bevarede hemmelighed kaldes også Gozo og ligger kun et kvarters færgetur fra Malta. Mens Malta er hjem for hovedstaden Valetta og kilometervis af bastioner, der igennem tiderne har beskyttet landet mod fjendtlige magter, er Gozo den mere landlige lillebror. Her bor kun 30.000 indbyggere mod Maltas 13 gange så mange beboere, og

øen har to femstjernede hoteller i modsætning til Maltas ikke mindre end 20. De fleste kender kun Gozo fra dagsture, men øen har meget mere at byde på, end man kan nå at se på en fransk visit. Adskillige film er indspillet her, hvor naturen er lidt vildere og grønnere og tempoet et andet end i Valetta og omegn. Gozo betyder glæde på castil-

iansk, og navnet står godt til gozitanernes livsstil – hvad enten vi taler om middelhavskøkkenet, som er baseret på de bedste råvarer og tilberedt med kærlighed, eller den siesta, som endnu er obligatorisk, selv om landet i 2004 blev medlem af EU. Da Gozo ikke er større end 67 kvadratkilometer – 11 km på det længste sted og syv km på

det bredeste – kan den snildt nås rundt til hest eller til fods på en af de mange krogede vandreture, som går forbi billedskøn natur og de sagnomspundne monumenter, som er en så væsentlig del af øens kultur. Overalt ser man statuer og vidnesbyrd fra forskellige epoker – selv på havbunden er der madonnastatuer blandt rev og skibsvrag, der sammen med →

AF CAMILLA ALFTHAN
FOTO: CAMILLA ALFTHAN, CLIVE VELLA & ISTOCK

Gozos befolkning er vilde med travløb og træner bl.a. hestene ved at lade dem svømme i havet omkring øen.

Sov godt på Gozo

Man bor billigt på Gozo, da priserne er meget lavere end på de andre Middelhavssøer. Således kan man i lavsæsonen booke sig ind på det femstjernede luksusresort Kempinsky Residences San Lawrenz for omtrent 1.000 kr. pr. overnatning. Læs mere på kempinski-residences.com.

Et andet pittoresk luksushotel er Ta' Cenc, der ligger midt i 160 hektar uberørt natur ved havet, og som også har spa. Tjek priser på tacenhotel.com.

I Xlendi-bugten har St. Patricks Hotel og Xlendi Hotel udsigt over bugten. Er I mange, der skal af sted, kan I finde skønne (og relativt billige) overnatninger på øens renoverede gårde, som der findes mere end 200 af. Baron, Bartolo og Bella Vista hedder nogle af udbyderne. Læs mere på barongroupmalta.com.

Gozos fem bedste spisesteder

Il-Kartell

Gozos mest populære restaurant i fiskerbyen Marsalforn har en terrasse ud mod vandet og er kendt for sin friske fisk og hjemmelavede ravioli.

Oleander

Restauranten på markedspladsen i Xaghra serverer traditionel mad som frisk pasta og fiskesuppen aljotta.

Patricks Tmun

Et afslappet spisested i Rabat, som overvejende serverer kødretter, bl.a. steaks fra hele verden.

Otters

Spisestedet i Marsalforn er især populært blandt de lokale. Menuen varierer fra dag til dag og inkluderer alt fra fisk til salater og kødretter.

Ta' Frenc

Elegant spisested i et 700 år gammelt farm house i Xaghra med hvælvede sandstensvægge og terrassehave med antikke skulpturer. Maden inkluderer lokale specialiteter som indbagt lam med grøntsagsfars.

Find flere spisesteder på restaurantsmalta.com.

← det azurblå hav har gjort Gozo til et af verdens mest eftertragtede steder for dykkere.

Det specielle ved Gozo er nemlig alle de spor, som de mange forskellige herskere har efterladt igennem tiderne. Mens de første beboere byggede frugtbarhedstemplet Ggantija, der med sine 5.000 år er det ældste monument i verden, dyrkede St. John-ridderne pomp og pragt med smukke bygningsværker. De sidste herskere var briterne, der først forlod øen i 1979 efter Maltas selvstændighed i 1972. Det betyder, at engelsk i dag – ligesom maltesisk – er det officielle sprog på Gozo.

Det maltesiske er præget af de mange års fremmed indflydelse og kan således bedst karakteriseres som en arabisk dialekt med indslag af italiensk, engelsk og fransk. Tak hedder således grazzi, mens godaften hedder bonsoir, lærer vi på vores første aften på Gozo.

GASTRONOMIENS GOZO

For at nå så meget som muligt har vi lejet en bil, og et væsentligt dagligt programpunkt er det gozitanske køkken. Nogle af de populære restauranter ligger i Xlendi-bugten og i fiskerbyen Marsalforn, der

ligger i den modsatte ende af øen. Det er også her, man finder Qbajjar-saltkarrene, som romerne i sin tid huggede ud fra klipperne, så vandet fordamper, og kun havsaltet ligger tilbage. Den dag i dag kan man købe salt fra karrene. Med friske råvarer fra land og vand er Gozo selvforsynende, og øen har det ambitiøse mål at være et økosamfund i 2015. Den helt store satsning er de renoverede farm houses – gårde i forskellige udgaver. Da Brad Pitt i 2003 indspillede filmen "Troy", lejede han et privat farm house – med heste og det hele.

En af de mange udbydere af farm houses er Baron Homes, der ligger ved Gozos vigtigste by, Victoria, som af de lokale også kaldes for Rabat. Husene er bygget af sten fra gamle gårde og indrettet som et luksuøst resorthotel. Da de ligger i klynge med fælles sauna og fitness, er husene et oplagt valg, hvis man rejser flere sammen. Overfor ligger Ta' Pinu-basilikaen, hvis ældste bygninger daterer sig tilbage til 1600-tallet, i et landskab med vilde blomster og kaktusser. Kirken er et populært rejsemål for pilgrimme og ligger også på en af de store vandreruter.

Den Blå Lagune ved øen Comino tiltrækker vandhunde fra nær og fjern – også Madonna, da hun indspillede filmen "Swept Away".

På Gozo har du også mulighed for at komme på bondegårdsferie og være vinbonde for en dag, mens børnene kan være fårehyder.

Lidt længere væk i Xaghra møder vi Joe Spiteri, som har forvandlet familiens farm til et økoforetagende. Ud over at producere en række lokale specialiteter har han også sin egen vinproduktion. Indtil 1970'erne lavede gozitanerne kun bordvine, men Spiteris vine er allerede på internationalt niveau. Han arrangerer også bondegårdsferier, hvor børn får lov til at være fårehyrde for en dag, og de voksne deltager i vinhøsten. Økoambitionerne mærker vi også på vores hotel, der har sin egen økologiske køkkenhave og egne frugttræer. Alle værelser vender ud mod haveanlægget, så man vågner op til fuglesang. Et eksotisk twist er hotellets ayurvediske spa, hvis personale kommer fra Indien, ligesom de økologiske olier, som de behandler gæsterne med.

Gozo er dog meget mere end den grønne livsstil. Det er først og fremmest et sted, der er bygget på sagn og legender. Således fortælles og genfortælles de gamle historier af de unge generationer og med en indlevelse, som også viser, hvor stolte gozitanerne er af deres egen kultur.

CALYPSO Ø

Gozo kaldes også Calypsos ø, da det var her, sønymfen Calypso ifølge den græske mytologi holdt sagnhelten Odysseus som sin kærlighedsfange i syv år. Hendes hule ligger i Ramla l-Hamrabugten, hvor stranden er kendt for sit karakteristiske røde sand og for en madonna-statue, som står i ensom majestæt og kigger ud over havet. Som så meget andet på Gozo er bugten uberørt uden et eneste hotel eller restaurant.

Ggantijatemplet, der er ældre →

Familien Spiteris i Xaghra sætter på økologisk vin af bedste klasse og bondegårdsferier for hele familien.

Saltkarrene ved Qbajjar stammer fra romersk tid, men anvendes stadig til udvinning af salt. Køb en pose med hjem som en fin (og yderst anvendelig) souvenir.

Gozos bud på lykkemedaljoner, der også beskytter mod onde øjne.

Frugtbarhedstemplet Ggantija, der med sine 5.000 år er det ældste monument i verden.

Shopping

Selv om der findes indkøbscentre i Victoria, gør man de bedste indkøb på markedspladsen, hvor man især finder et væld af lokale specialiteter inden for mad. Går man efter gozitansk kunsthåndværk som keramik, kniplinger og sølvsmykker med filigran, er det bedste marked Ta' Dbiegi Crafts Village i Gharb.

← end både de ægyptiske pyramider og Stonehenge, er også et sagnospundet sted. Den dag i dag forbliver det et mysterium, hvordan templets store sten er hugget ud og transporteret op på bakketoppen. Som besøgende kan man heller ikke undgå at bemærke, hvor vigtig religionen er på Gozo. Overalt ser man kirker og helgener, og hver søndag i sommerhalvåret holder byerne en fest til ære for den helgen, som deres sogn tilhører. I Citadelen, der ligger på en klippetop 110 meter over havet, ligger en af de vigtigste kirker – en barok-katedral helt bygget i sandsten. Her søgte gozitanerne tilflugt, da tyrkerne invaderede byen i 1500-tallet, massakrerede lokalbefolk-

ningen og tog mange slaver. Gozos dramatiske fortid er i dag blot en saga. Nutidens Victoria er synonym med et fredeligt marked, hvor man finder alt fra kniplinger og stråhatte til frisk fisk og lokale specialiteter som soltørret tomatpasta, honning, olivenolie og citronlikør. Det charmerende ved markedet er uberørtheden, og at alt er hjemmelavet, uden at der har sneget sig så meget som ét eneste multinationalt mærke ind. En forretning med skiltet Style Fashion har ikke tøj, men madonnaer i udstillingsvinduet, mens den sidste mode, der annonceres på bannere i de små gader, kommer fra lokale syersker. I et omtrent ti kvadratmeter stort atelier, der ikke er meget

breder end den dør, der står åben for at give dagslys, møder vi en gammel skrædder, som på trods af sine nogle og firs stadig syr tøj til Victorias beboere på sin gamle symaskine. Og i et bageri, der laver glasurkoloret bagværk, sælges også små akvareller, der minder om kagerne og omvendt.

Husene i byen har hver deres identitet med bl.a. katolske motiver på dørene, og da kriminaliteten på øen er så lav, sidder nøglen udvendigt! Symbolikken i gadebilledet er lige så vigtig som Gozos mange sagn. F.eks. betyder en kænguru foran et hus, at husets beboer er udvandret til Australien og vendt hjem til Gozo igen. Med de senere årtiers fremgang er der nemlig mange af dem, der emigrerede i 1970'erne, som er vendt tilbage til Gozo igen.

HAV OG HESTE

Det er ikke kun livsstilen, som trækker på Gozo. Gozitanerne sætter en ære i at kunne et specielt håndværk eller at dyrke en speciel afgrøde. Således afholdes der årlige festivaler for to-

Mgarr-havnen med Gleaneagles Bar, som optræder i flere af krimiforfatteren Elsebeth Egholms bøger.

Turen til Gozo – og rundt på øen

Fra Malta går der færge til Gozo hvert 45. minut. Turen tager ca. 15 minutter og går via havnen i Mgaar. At leje bil er den mest effektive måde at komme rundt på øen på. Alle vejskilte er på engelsk – Gozos andet officielle sprog. Den bedste måde at udforske natur og historie på er på de kortlagte Gozo Walks. Kortene fås i boghandler og igennem Gozos turistkontor. Se gozo.gov.net og islandsofgozo.org.

matdyrkere, vinbønder, bagere og for de kvinder, som bruger måneder på at skabe smukke kniplingsduge og sjaler. Kønsrollerne er lige så traditionelle som selve øen. Mens kvinderne passer hjemmet, er mændene de mere udfarende. Først i foråret 2011 blev det lovligt at lade sig skille fra sin mand eller kone på denne stærkt katolske ø. Forfatteren Elsebeth Egholm har boet på Gozo og skrevet bøger om alle de originaler, som hun i årenes løb har truffet på øen. Samlingspunktet i flere af fortællingerne er Gleaneagles Bar i Mgarr-havnen, som (af naturlige årsager) står gabende tom, da vi kigger forbi en formiddag. Udstyret med håndklæder og badetøj lejer vi en båd for at udforske skærgården. Mulighederne for at finde sit helt private badested er utallige blandt de mange hemmelige klippeudspring og grotteindgange. Vi ender ved nabøen Comino for at bade i Den Blå Lagune, der som navnet antyder har den dybeste turkisblå farve takket være den blå lerbund. Det var her, Madonna

for nogle år siden indspillede den romantiske film "Swept Away". Til daglig er bugten en fredelig oase, hvor folk bader fra både eller en lille sandstrand.

Da vi kommer tilbage til Mgarr-havnen, mødes vi af et mærkværdigt syn, som viser sig at være hverdag – nemlig et hestehoved, der svømmer i havnen blandt fiskekuttere og speedbåde. Det viser sig at være en af Gozos mange travheste, som trænes i vandet. Mange familier har deres egen hest, og nogle har dem

sågar dyrene indkvarteret i deres hus, hvilket forklarer hestetransporterne i de små landsbyer. Hver uge kappes familierne mod hinanden på den lokale travbane.

For vores vedkommende ender rejsen med en middag i Xlendi-bugten, hvor vi spiser italiensk med vue over den lille bugt. Jo, Gozo er noget helt særligt – og derfor lover vi, at vi snart vender tilbage.

Kunsten at kniple holdes i hævd blandt Gozos kvinder.

